

‘ดื่มเหล้า=เป็นผู้ใหญ่’ ?

ประเพณี ‘ลาหู่-อาข่า’ เอื้อเยาวชนติดเหล้า

งานวิจัยพบประเพณีชนเผ่า เอื้อให้เยาวชนลาหู่-อาข่า เข้าถึง แอลกอฮอล์เร็วขึ้น ในขณะที่สังคมยอมรับสุราช่วยให้ ‘นักดื่มหน้าใหม่’ ก้าวสู่ ‘ผู้ใหญ่เต็มตัว’ แนวทางป้องกันผ่าน “เพื่อน-สื่อออนไลน์” สร้างกติกามุขบ้านหวังช่วยลดอัตราการดื่ม

ผศ.ดร.รัชชชัย อภิเดชกุล ศูนย์ความเป็นเลิศการวิจัยสุขภาพ ชนชาติพันธุ์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และคณะ ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง ‘พฤติกรรมและผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนชาวเขาเผ่าลาหู่และอาข่า (ระยะที่ 1)’ เพื่อศึกษาสถานการณ์ ทักษะคิด และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของ เยาวชนชาวไทยภูเขาเผ่าลาหู่และอาข่า อายุ 15-24 ปี ที่อาศัยในอำเภอแม่จัน อำเภอเมือง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เยาวชนทั้งสองเผ่าเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ เนื่องจากการดื่มสุราของเยาวชนไม่มีข้อห้ามแต่อย่างใด โดยชาวอาข่ามีพิธีกรรมและการเฉลิมฉลองทั้งปีและขาดสุราไม่ได้เลย โดยการดื่มสุรายังแสดงถึงการบรรลุนิติภาวะของเด็กผู้ชายด้วย ส่วนเด็กและเยาวชนชาวลาหู่นิยมนั่งดื่มสุราในเทศกาลและช่วงเวลาต่างๆ ในหมู่บ้าน และยังสามารถกลั่นสุราดื่มเองในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนชาวไทยภูเขาเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์ เพราะการดื่มของเยาวชนเผ่าลาหู่และอาข่า มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งถึงความเชื่อ ประเพณีและค่านิยมของชนเผ่ารวมทั้ง ยังเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมต่างๆ เช่น การขับไล่สิ่งอัปมงคล อีกทั้ง ปัจจัยสำคัญของรายได้และอาชีพของเยาวชนนอกระบบการศึกษา ก็เอื้อให้เยาวชนเข้าสู่การเป็นนักดื่มในชุมชนทั้งเพศหญิงและเพศชาย เพราะชุมชนให้การยอมรับว่าหากไม่อยู่ในช่วงกำลังศึกษาแล้ว และมีรายได้ของตัวเองสามารถดื่มได้ด้วยความสะดวกสบาย โดยเฉพาะเพศชายที่ต้องเป็นผู้นำของครอบครัว ซึ่งผลการศึกษายังพบว่าผู้ใหญ่ในชุมชนยังให้การสนับสนุนการดื่มในกลุ่มเยาวชนด้วย

“การแสดงความเคารพในผู้สูงอายุด้วยการยกเหล้า เป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ ทำให้การดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งถูกต้องและควรปฏิบัติในสังคมของชาวเผ่า และเข้าใจว่าการเป็นผู้นำหรือผู้ใหญ่ในชุมชนมีสิทธิที่จะดื่มถูกต้องตามธรรมเนียม นำไปสู่การเพิ่มจำนวนการดื่มของเยาวชนในรุ่นต่อไป” ผศ.ดร.รัชชชัย กล่าว

66

โดยงานวิจัยพบชัดเจนว่ากลุ่มเยาวชนชาวลาหู่และอาข่ามีเพื่อนสนิททั้งในและนอกหมู่บ้านที่ดื่มเหล้าจะทำให้เยาวชนกลายเป็นนักดื่ม

สำหรับเครื่องดื่มที่นักดื่มหน้าใหม่นิยมดื่มในครั้งแรก คือ เบียร์ โดยสาเหตุการเริ่มดื่ม คือ เพื่อนชวนและอยากลอง

99

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเปิดเผยอีกว่า การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์จะนำไปสู่การดื่มของเยาวชน โดยงานวิจัยพบชัดเจนว่ากลุ่มเยาวชนชาวลาหู่และอาข่ามีเพื่อนสนิททั้งในและนอกหมู่บ้านที่ดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้เยาวชนกลายเป็นนักดื่ม อีกทั้ง จำนวนเพื่อนสนิทที่ดื่มแอลกอฮอล์ก็มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มอีกด้วย สำหรับเครื่องดื่มที่นักดื่มหน้าใหม่นิยมดื่มในครั้งแรก คือ เบียร์ โดยสาเหตุการเริ่มดื่ม คือ เพื่อนชวนและอยากลอง

อย่างไรก็ตาม สื่อโฆษณาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีผลต่อการตัดสินใจดื่มของเยาวชนชาวลาหู่และอาข่า เนื่องจากราคาแพงและไม่ใช่เครื่องดื่มประเภทที่ต้องการดื่ม โดยพบว่าปัจจัยที่ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจดื่มมากกว่า คือ ราคา และรสชาติ

การวิจัยให้ข้อสรุปว่า ควรมีการพัฒนารูปแบบการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์โดยใช้เพื่อนเป็นช่องทาง เพราะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนชาวลาหู่และอาข่า ให้ความรู้เรื่องผลกระทบและผลเสียจากการดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและ Facebook เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนัก ส่งเสริมการสร้างข้อตกลงในหมู่บ้านเพื่อลดอัตรานักดื่มหน้าใหม่ ตลอดจน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มเยาวชนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยพยายามไม่ให้เกิดแย้งกับวัฒนธรรมน่าจะช่วยลดอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ได้